

§ 1023

Remissvar – SOU 2004:122 Ingripanden mot unga lagöverträdare

Kommunala självstyret kontra nationell översyn (Sid 654 avsnitt 20.2)

Tyresö kommun tillstyrker utredningens förslag att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att samordna kompetens- och metodutveckling och sprida allmän information och kunskap när det gäller ungdomsbrott till landets kommuner. Det kommunala självstyret bör åsidosättas i denna fråga då det är av yttersta vikt att unga gärningsmän får samma behandling oavsett var i landet de bor. Vi anser att Socialstyrelsen ska ha det nationella övergripande ansvaret och att kommuner som utvecklat metoder inom området, på Socialstyrelsens uppdrag, ska fungera som inspiratörer och metodutvecklare för andra kommuner. Detta grundar vi på genom att vi fått flera förfrågningar om studiebesök från andra kommuner sedan vi infört ungdomstjänst och utvecklat metoder för detta. Ett ypperligt sätt att sprida ett sådant kunskapsutbyte är skapa nationella nätverk kommuner emellan. Ytterligare ett annat sätt är att anordna konferenser med ungdomsbrottsfrågor i fokus. I Tyresö kommun har vi positiva erfarenhet av att på ovanstående sätt sprida kunskap.

Egen påföljd (Sid 645 avsnitt 20.1.7)

Utredningens förslag att **ungdomstjänst** ska vara en egen påföljd i rättssystemet tillstyrks från Tyresö kommun.

Vår erfarenhet visar att de ungdomar som döms till tilläggsuppföljden ungdomstjänst idag får ett förvirrat budskap. Detta beroende på att två påföljder med snarlikt innehåll utmätts samtidigt, dels ett överlämnande till vård inom socialtjänsten, dels tilläggsuppföljden ungdomstjänst. Denna otydlighet kan även höras från både föräldrar och socialtjänstens socialsekreterare.

Idag finns det ungdomar som skulle vara betjänta av en påföljd som ungdomstjänst, men som inte har det vårdbehov som socialtjänsten har skyldighet att ge. Detta innebär utifrån rådande lagstiftning att de med största sannolikhet döms till böter. Böter för en ungdom är helt förkastlig med motiveringen att antingen betalar föräldrar dessa eller så får ungdomarna leva med en skuld till kronofogden in i vuxenlivet. På så sätt förhindrar vi dessa ungdomar från att avtjäna sitt straff och ”göra rätt för sig”

Samarbete mellan socialtjänsten och rättsväsendet

Utredningen vill se en ökad samverkan mellan rättsväsendet och socialtjänsten. Tyresö välkomnar även förslaget att socialtjänsten och rättsväsendet regelbundet utbyter information och erfarenhet på ett generellt plan. Tanken med referensgruppen inom Tyresömodellen är, att den ska hålla diskussionen levande när det gäller olika yrkeskategoriers syn på vårdens innehåll och varaktighet.

En sådan modell skapar förståelse och kunskap om olika verksamhetsområden, som i sin tur medför att fördomar och åsikter om varandras kompetens undanröjs.

I Tyresö inrättades en referensgrupp med representanter från bl a rättsväsendet och socialtjänsten av detta skäl.

Vår erfarenhet av en sådan modell är mycket positiva, då känslan blir att vi ”delar ansvar” för våra unga lagöverträdare istället för att se till sina respektive fördelar.

Samarbetet mellan socialtjänsten i Tyresö kommun och handens tingsrätt har under alla år varit mycket positiva och respektfullt.

Straffvarning istället för åtalsunderlåtelse (Sid 644 avsnitt 20.1.6)

Vi tillstyrker utredningsförslag om ändrad terminologi i detta avseende. Vår erfarenhet är att termen åtalsunderlåtelse i många fall är obegriplig för såväl unga som föräldrar. Ordet straffvarning är begripligt och förtydligar dess betydelse.

Mentor/kontaktperson (Sid 400 avsnitt 12.5.5)

Vi delar inte utredningens förslag att byta ut ordet kontaktperson till mentor och avstyrker därför denna förändring.

Kontaktperson är ett vedertaget begrepp inom socialtjänsten och vi anser att byta det begreppet till mentor kan skapa förvirring.

Ungdomar, föräldrar och samarbetspartner vet vad kontaktperson betyder och vad denna insats står för. Däremot håller vi fullständigt med utredarna så till måtto att det ställer stora krav på socialtjänsten vad gäller att ge kontaktpersonerna stöd, vägledning och utbildning speciellt då insatsen riktas till ungdomar med mångfacetterad problematik. I Tyresö kommun har vi en person som enbart är anställd för rekrytering av kontaktpersoner, samt utbildning och vägledning dessa. Vi tror att det är en förutsättning för att kontaktpersonerna ska mäkta med, och känna uppskattning för det viktiga arbete de utför.

Ordet mentor använder vi för de kontaktpersoner som anlitas inom Tyresömodellen i samband med att ungdomar är dömda till ungdomstjänst. Vår uppfattning är att det är av vikt att använda begreppet mentor i detta sammanhang. Vi vill särskilja det från övriga kontaktpersoners uppdrag. Mentorskapet inom Tyresömodellens påverkansprogram är avgränsat och tidsbestämt på ett sätt som skiljer dem från övriga kontaktpersoners uppdrag.

Socialtjänstpåföljd (Sid 377 avsnitt 11.2.1)

Vi tillstyrker namnändringen då detta mera förklarar och tydliggör syftet. Vidare ser vi positivt på utredningens förslag om att ett ungdomskontrakt upprättas.

I Tyresö har vi sedan hösten 2004 prövat ett kontrakt för de unga som överlämnats till vård inom socialtjänsten. Underlaget är dock för litet ännu för att tydliga slutsatser ska kunna dras om kontraktet medfört ett förtydligande för den unge och hans föräldrar. Det som dock står klart är att socialsekreterarna ser positivt på detta. Genom att följa kontraktet blir det också enklare att kunna återföra till åklagaren i de fall där en unge bryter kontraktet. Vi ser positivt på utredningens förslag avseende utökad samverkan mellan socialtjänsten, åklagarmyndigheten och domstolar då det enligt vår mening är en förutsättning för att i möjligaste mån stävja upprepad kriminalitet.

Medling (Sid 411 avsnitt 13.2)

Vi ser positivt på att medlingens ställning stärkt och att den ska tillämpas i de fall där socialtjänsten bedömer att det är till gagn för såväl brottsoffer som gärningsman.

Vi anser att medlingen ska organiseras av kommunens socialtjänst samt att det nationella samordningsansvaret för medlingen bör förläggas till Socialstyrelsen. Det som talar för detta är att Socialstyrelsen tar över hela tillsynsansvaret för kommunernas arbete med unga lagöverträdare.

Tyresö kommun erbjuder sedan den 1 mars 2005 unga brottsoffer stöd och inom ramen för denna verksamhet har vi för avsikt att stärka medlingens ställning ur ett behandlingsperspektiv för såväl brottsoffer som unga gärningsmän. Vår erfarenhet av medling är att

gärningsmännen ofta varit positiva till förslaget, medan brottsoffren avböjt. Vår förhoppning är att öka antalet medlingar, då vi nu träffar brottsoffer i högre utsträckning, och kan göra rimliga bedömningar om när medling kan vara aktuellt i syfte att påskynda "läkningsprocessen" för brottsoffer.

Vi anser att medling ska vara obligatoriskt för gärningsmän under förutsättning av att brottsoffret vill. I detta sammanhang är det dock viktigt att brottsoffret inte styr rättsprocessen. Det är inte rimligt att gärningsmannen tilldöms ett strängare straff om brottsoffret vägrar medverka i medlingen. Vi anser att detta är en ytterst angelägen fråga att utreda vidare för att undvika att otydlighet och missförstånd om medlingens tillämpning.

LSU, Eftervård (Sid 498 avsnitt 14.4.1)

Vi tillstyrker utredningens förslag att SiS övertar eftervården, såväl behandlingsmässigt som det ekonomiska ansvaret för LSU dömda ungdomar. Det som talat för detta är att eftervården då blir likvärdig oavsett var i landet en ungdom dömts till LSU. Det är dock av yttersta vikt att all eftervård sker i nära samverkan och i överenskommelse om vårdinnehållet med socialtjänsten och att socialtjänsten och SiS bildar arbetsgrupper för att motverka den polarisering som idag tycks vara rådande mellan socialtjänstens och SiS personal.

Solidariskt skadestånd (Sid 635 avsnitt 19.4.2)

Utredningen nämner de bekymmer som kan uppstå då unga personer tilldöms solidariskt skadestånd. Vi delar utredarnas uppfattning om att detta är en angelägen fråga att utreda ytterligare. Vi har sett flera exempel på hur ungdomar uppfattar det rådande systemet som orättvist. I några fall ha det lett till att den unge inte kunnat göra rätt för sig, då de övriga ungdomarna inte haft betalningsmöjligheter.

Elisabeth Hermansson
Avdelningschef

Ann Näfver
Metodutvecklare

Eva Sten
Metodutvecklare